บทที่ 2

ผลิตกรรม

1. การผลิต (Production)

การผลิตหรือผลิตกรรม คือ กระบวนการทั้งหลายในการประดิษฐ์และการนำเศรษฐทรัพย์จากแหล่งกำเนิดไปสู่ผู้บริโภค (โปรดสังเกตว่าการนำสิ่งของไปให้ถึงมือผู้บริโภค หรือการขนส่ง ก็ถือว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งของการผลิตด้วย)

มนุษย์ไม่ได้ก่อกำเนิดหรือเนรมิต (Create) สิ่งของขึ้นมาจากความว่างเปล่าแบบพระเจ้าสร้างโลก ในการผลิตเราใช้วิธีเปลี่ยนแปลงจากสสารและพลังงานที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ

การผลิตแยกออกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ก. <u>การเพาะเลี้ยง</u> (Growing) คือการใช้พลังงานตามธรรมชาติในการเติบโตและแพร่พันธุ์ ซึ่งก็คือการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์นั่นเอง

ข. <u>การดัดแปลง</u> (Adapting) คือ การเปลี่ยนรูปแบบ โครงสร้าง ส่วนประกอบ หรือสภาพของสิ่งซึ่งมีอยู่แล้วให้เหมาะต่อการบริโภค รวมทั้งการเปลี่ยนสถานที่ (โดยการขนส่ง)

ค. <u>การแลกเปลี่ยนหรือปริวรรตกรรม</u> (Exchanging) คือการยอมเสียของสิ่งหนึ่งให้แก่ผู้อื่นไปเพื่อให้ได้อีกสิ่งหนึ่งจากเขามาแทน การแลกเปลี่ยนนี้จะเป็นการแลกเปลี่ยนผลผลิตหรือเศรษฐทรัพย์กันโดยตรง (Barter) แบบโบราณก็ได้ หรือจะใช้เงินตราเป็นสื่อกลาง (Pecuniary Exchange) ก็ได้ การที่ถือว่าปริวรรตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตก็เพราะเป็นการกระทำเพื่อให้ผลผลิตกับความต้องการบริโภคของมนุษย์มาบรรจบกัน เป็นการก่อให้เกิดอรรถประโยชน์ในความเป็นเจ้าของ (Ownership Utility หรือ Possession Utility) มากขึ้น

สมัยก่อนเราเคยมีคำว่า “กอุพากรรม” ซึ่งย่อมาจาก <u>เก</u>ษตรกรรม <u>อุ</u>ตสาหกรรม และ <u>พา</u>ณิชยกรรม นี่ก็คือ ผลิตกรรมลักษณะ ก. ข. ค. ตามลำดับนั่นเอง

2. ปัจจัยการผลิต (Factors of Production)

สิ่งต่างๆ ในโลกเรานี้ ซึ่งนำมาใช้ในการผลิต แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ซึ่งเรียกว่าปัจจัยการผลิตเรียงลำดับก่อนหลังได้ดังนี้

ก. ที่ดิน (Land)

ข. แรงงาน (Labour)

ค. ทุน (Capital)

ต่อไปเป็นคำอธิบายปัจจัยการผลิต 3 ประเภท นี้

ก. <u>ที่ดิน</u> คือ ***เอกภพ (Universe) หรือสิ่งทั้งหลายนอกจากตัวมนุษย์และเศรษฐทรัพย์***

คำว่า “ที่ดิน” นี้นอกจากจะหมายถึงที่ว่าง (Space) แล้ว ยังหมายความรวมถึงสิ่งทั้งหลายอันมีอยู่ตามธรรมชาติ หรือทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources) ด้วย

การที่ถือว่าที่ดินเป็นปัจจัยที่ 1 นำหน้าเพื่อน ในบรรดาปัจจัยการผลิตทั้งสาม ก็เพราะที่ดินเป็นสิ่งที่เกิดมีขึ้นก่อนหน้าปัจจัยอื่นๆ และเป็นสิ่งจำเป็นอันจะขาดเสียมิได้ในการผลิต กล่าวคือ

ที่ดินเป็นแหล่งที่ให้ทรัพยากรธรรมชาติสำหรับเปลี่ยนแปลงให้เป็นเศรษฐทรัพย์ ปัจจัยการผลิตที่ 2-3 คือ แรงงานและทุน จะต้องอาศัยตั้งอยู่บนที่ดิน และทำการผลิตบนที่ดิน มนุษย์เราจะมีชีวิตอยู่มิได้ถ้าปราศจากเสียซึ่งที่ดิน

คนส่วนมากเข้าใจผิดว่าที่ดินมีความสำคัญจำเป็นเฉพาะแก่ชาวไร่ชาวนาเท่านั้น ความจริงทุกอาชีพต่างต้องพึ่งที่ดิน แม้ผู้ประกอบธุรกิจในเมืองจะใช้ที่ดินน้อย แต่ราคากลับแพงกว่าที่นามากมาย ส่วนวัสดุอุตสาหกรรม เช่น ยางเทียม แม้จะไม่ใช่ของธรรมชาติ คือ ผลิตขึ้นด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ แต่เมื่อพิจารณาให้ถึงที่สุดแล้ว จะเห็นได้ว่าต้องดึงเอามาจากแผ่นดินทั้งสิ้น

คำว่า "ที่ดิน" นี้หมายเฉพาะถึงบรรดาสิ่งซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติ มิได้ใช้แรงงานของมนุษย์กระทำขึ้น กล่าวคือ ยังไม่มีเรื่องการใช้แรงงานของมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่เศรษฐทรัพย์ซึ่งผลิตขึ้นด้วยแรงงานมนุษย์ เมื่อเสื่อมสภาพแล้วก็จะกลับกลายคืนสู่ความเป็น "ที่ดิน" ดังเดิม

สาเหตุที่เราเอา "ทรัพยากรธรรมชาติ" และ "ที่ว่าง" มารวมอยู่ในคำว่า "ที่ดิน" ก็เพราะทรัพยากรธรรมชาตินั้นส่วนมากอยู่บนที่ดินหรือในพื้นดิน
ซึ่งผู้ที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้ก็คือ ผู้มีสิทธิเข้าถึง หรือ คือมีสิทธิครอบครอง หรือสิทธิใช้ที่ดินในบริเวณนั้นๆ ซึ่งรวมทั้งที่ว่างเหนือขึ้นไปในอากาศ และต่ำลงไปใต้ดินด้วย เนื้อดินเองก็เป็นทรัพยากรธรรมชาติอันหนึ่ง ซึ่งเราใช้ประโยชน์ได้ เช่นเพื่อการเพาะปลูก เป็นต้น

ในชั้นนี้จะไม่พูดถึงปัญหาทะเล หรืออวกาศ ซึ่งรวมอยู่ในคำว่า "ที่ดิน" ด้วย เพราะจะทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากเกินไป

ข. <u>แรงงาน</u> คือ ***ความพยายามทั้งปวงของมนุษย์ที่ใช้ในการผลิตเศรษฐทรัพย์***

คำว่า "แรงงาน" ในทางเศรษฐศาสตร์หมายเฉพาะถึงแรงงานของมนุษย์เท่านั้น มิได้หมายความรวมถึงแรงงานที่มีตามธรรมชาติ (ซึ่งไปรวมอยู่ในคำว่า "ทรัพยากรธรรมชาติ" หรือ "ที่ดิน") และแรงงานของสัตว์ด้วยเลย

แรงงานของมนุษย์แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) แรงงานทางกาย (Physical หรือ Manual Labour)

2) แรงงานทางสมอง (Mental Labour)

อย่างไรก็ตาม ที่จริงแล้วเขาถือกันว่าแรงงานมีกำเนิดจากสมอง และแสดงตัวเองออกทางกายเท่านั้น (รวมทั้งทางวาจาด้วย)

สำหรับ "การประกอบการ" (Entrepreneurship) หรือ "การจัดการ" (Management) นั้น ตำราเศรษฐศาสตร์ส่วนมากนิยมแยกไว้เป็นปัจจัยการผลิตปัจจัยที่ 4 (คือ การจัดและประสานปัจจัยการผลิตอื่นๆ เข้าด้วยกันให้ได้ประสิทธิภาพในการผลิตสูงสุด ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบต่อการเสี่ยงกำไร หรือขาดทุน) แต่ถ้าพิจารณาดูแล้วจะเห็นว่า "การประกอบการ" ก็รวมอยู่ในคำว่า "แรงงาน" นี้เอง เป็นแต่เพียงแบ่งซอยออกไปเป็นอีกสาขาหนึ่ง โดยเฉพาะซึ่งส่วนมากเป็นการใช้แรงงานสมอง ชาวนาก็ถือได้ว่าเป็น "ผู้ประกอบการ" เพราะเขาเป็นผู้รวบรวมปัจจัยการผลิตทั้ง 3 ชนิด ให้เข้ามาร่วมในการผลิตให้ได้สมส่วนพอดีกัน คือ นอกจากจะต้องมีที่ดินเป็นของตนเองหรือเช่าเขาแล้ว เขายังจะต้องลงแรงสมองคำนวณว่าจะต้องใช้ปุ๋ยเท่าไร ใช้ข้าวเปลือกทำพันธุ์เท่าไร ฯลฯ ถ้ามีเงินไม่พอก็ต้องไปกู้เขามาลงทุน รวมทั้งต้องคิดว่าแรงงานของตนเองและครอบครัวพอไหม เมื่อไรจะต้องหาคนมาช่วยเท่าไร เป็นต้น ถ้าขาดความรู้ความชำนาญ ซื้อได้ปุ๋ยปลอมปนมาหรือกะการณ์บางอย่างผิด เช่น ใช้ปุ๋ย (ทุน) มากเกินส่วน

เมื่อเทียบกับขนาดที่ดิน ผลตอบแทนต่อการเพิ่มทุน 1 หน่วยหลังๆ จะได้เพิ่มน้อยกว่าการเพิ่มทุน 1 หน่วยแรกๆ ตามกฎผลได้ลดน้อยถอยลง (Diminishing Returns หรือ Diminishing Productivity) จนถึงขนาดที่ไม่คุ้มค่ากับการเพิ่มทุน เป็นต้น เช่นนี้ตนเองก็จะต้องเป็นผู้รับผลแห่งการกะการณ์ผิดนั้น ซึ่งนั่นก็คือการยอมเสี่ยงต่อกำไร หรือขาดทุน (จะเรียกว่าได้รับค่าแรงตามส่วนกับประสิทธิภาพของแรงงานก็ได้) การที่จะแบ่ง "การจัดการ" หรือ "การประกอบการ" ออกไปเป็นปัจจัยการผลิตอีกประเภทหนึ่งต่างหากนั้น ดูจะเหมาะกับการศึกษาวิชาการจัดการ หรือการบริหารมากกว่า เพราะวิชาดังกล่าวต้องการจะเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของแรงงานประเภทนี้

ที่ผมกล่าวดังนี้ มิใช่จะไม่ให้ความสำคัญแก่การบริหาร หรือการจัดการ จุดประสงค์ก็เพียงแต่จะชี้ให้เห็นว่าการบริหารก็คือการใช้แรงงานนั่นเอง

ถ้าท่านอ่านหนังสือเล่มนี้ต่อไปจะรู้ว่าผมมองความสำคัญของแรงงานอย่างไร และผมก็เห็นว่าค่าแรงในอาชีพต่างๆ กัน ควรจะแตกต่างกันไปได้ตามแต่การลงทุนลงแรงศึกษาเล่าเรียน ประสบการณ์ ความสามารถ ความยากลำบากหรือการเสี่ยงในการทำงานรวมทั้งการวางแผนงานล่วงหน้า การประสานและการกำกับดูแลติดตามผลการปฏิบัติงาน ฯลฯ

การผลิตเพื่อให้ได้เศรษฐทรัพย์อย่างหนึ่งในปริมาณอันหนึ่งนั้น มนุษย์จะต้องใช้แรงงานมากหรือน้อยย่อมแล้วแต่ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติหรือที่ดิน (ในชั้นนี้จะยังไม่พูดถึงปัจจัยการผลิตปัจจัยที่ 3 คือ ทุนเพราะยังไม่ถึงกำหนดที่จะพูด หรือจะถือไว้ก่อนว่าทุนก็ต้องได้มาจากแรงงานก็ได้) คือ ถ้าที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์มาก เราก็ไม่ต้องใช้แรงงานมากนัก เช่น อาจมีต้นไม้มีผลพร้อมที่จะให้กินอยู่ได้มากมายโดยเราไม่ได้ปลูกหรือบำรุงเลี้ยงเลย แต่ถ้าที่ดินแห้งแล้ง หรือขาดทรัพยากร เราก็ต้องใช้แรงงานมากมายกว่าจะได้ผลผลิตเท่าเทียมกัน

ค. <u>ทุน</u> คือ ***เศรษฐทรัพย์ที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน หรือเศรษฐทรัพย์ที่ใช้ในการผลิตเศรษฐทรัพย์อื่นๆ สำหรับการแลกเปลี่ยน***

ที่ต้องมีเรื่อง "การแลกเปลี่ยน" อยู่ด้วยในคำจำกัดความของคำว่า "ทุน" ก็เพราะเรามุ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับสังคมส่วนรวม ถ้าผลิตเองใช้เองไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น สิ่งที่นำมาช่วยในการผลิตถึงแม้จะถือได้ว่าเป็น "ทุน" สำหรับส่วนตัวผู้นั้น แต่ก็ไม่ถือว่าเป็น "ทุน" สำหรับสังคม

เครื่องมือต่างๆ ทางช่าง เครื่องจักร โรงงาน ร้านค้า และสินค้าในร้าน นับว่าเป็นทุนที่แท้จริง แต่ที่ตั้งโรงงานหรือร้านค้าเป็นปัจจัยที่ 1 (คือ ที่ดิน)

ธนบัตรหรือเงินตราก็เป็นทุน แต่เป็นทุนซึ่งส่วนมากจะมีมูลค่าแท้จริงน้อยกว่ามูลค่าที่กำหนดให้แก่เงินตรานั้นๆ ถ้าเป็นระบบการคลังที่ใช้ทองคำหนุนหลัง ธนบัตรก็คือตัวแทนของทองคำซึ่งมีอยู่ในท้องพระคลัง

เช็ค หรือใบสัญญารับรองการกู้หนี้ ก็เช่นเดียวกัน คือ เป็นทุนในแง่ที่ว่าเป็นประโยชน์ในการผลิต (ซึ่งหมายความรวมถึงการแลกเปลี่ยน) แต่มูลค่าแท้จริงของมันอาจจะเพียง 5 หรือ 10 สตางค์ ไม่ใช่เป็นหมื่นเป็นแสนบาทตามจำนวนเงินที่เขียนไว้ในเช็คหรือในใบสัญญานั้นๆ

เพราะฉะนั้น ธนบัตร เช็ค หรือใบสัญญากู้เหล่านี้ นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านจึงไม่ยอมถือว่าเป็นทุนตามความหมายที่แท้จริง คงถือเป็นเพียงตัวแทนของทุนเท่านั้น

การศึกษาเล่าเรียน หรือการฝึกหาความชำนาญนั้น ตามความหมายทั่วไป ถือว่าเป็น “การลงทุน”อย่างหนึ่ง แต่ความจริงมิใช่ หากเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงานทางสมอง หรือทางกายตามแต่กรณี

อย่างไรก็ตาม ในด้านการบัญชี หรือธุรกิจแล้ว การถือว่าที่ดิน และการให้การฝึกหัดศึกษาอบรมเป็นทุน หรือการลงทุนนั้น ย่อมเป็นการถูกต้อง แต่ในการศึกษาทางเศรษฐศาสตร์ บางครั้งเรามีความจำเป็นที่จะต้องแยกความแตกต่างเหล่านี้

ง. <u>พิจารณารวม</u>

ที่ดินเป็น Passive Factor และแรงงานเป็น Active Factor ในการผลิต

เซอร์ วิลเลียม เพ็ตตี้ (1623-1687) นักเศรษฐศาสตร์อังกฤษเปรียบเทียบว่าที่ดินเป็นมารดาของผลผลิต และแรงงานเป็นบิดา[1]

ที่ดินและแรงงานเป็นปัจจัยการผลิตขั้นปฐม (Primary) หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสองสิ่งนี้ การผลิตจะเกิดขึ้นไม่ได้

ทุนเป็นปัจจัยการผลิตสืบเนื่อง (Derivative) ในขั้นแรกแม้จะมีที่ดินและแรงงานแล้วทุนก็ยังไม่เกิดขึ้น ทุนเป็นผลมาจากการใช้แรงงานกระทำต่อที่ดินหรือทรัพยากรธรรมชาติ

---

[1]Paul A. Samuelson, <u>Economics</u> (8th ed.; New York: McGraw-Hill Book Co. , 1970), p.514.

3. เปรียบเทียบที่ดิน ทุน และโภคทรัพย์

จงพิจารณาเปรียบเทียบ<u>สิ่งที่คล้ายคลึงกัน</u>ดังนี้

<u>ที่ดิน</u>	<u>เศรษฐทรัพย์ที่เป็นทุน</u>	<u>เศรษฐทรัพย์ที่มิใช่ทุน (โภคทรัพย์)</u>
ปลาในทะเล	ปลาที่จับไว้ขาย	ปลาที่จับไว้กินเอง
	ปลาที่เลี้ยงไว้ขาย	ปลาที่เลี้ยงไว้กินเองหรือดูเล่น
	ปลาที่ซื้อไว้ขาย	ปลาที่ซื้อไว้กินเอง
ไม้ที่เกิดเอง	ไม้ที่ปลูกไว้ขาย	ไม้ที่ปลูกไว้ดูเล่น
	คันเบ็ดที่เอาไว้ตกปลาขาย	คันเบ็ดที่เอาไว้ตกปลากินเอง
	ฟืนที่เอาไว้หุงข้าวขาย	ฟืนที่เอาไว้หุงข้าวกินเอง

<u>ข้อแตกต่างมีดังนี้</u>

สิ่งที่มีลักษณะของเศรษฐทรัพย์ครบทุกประการยกเว้นแต่ว่ามิได้ใช้แรงงานของมนุษย์ผลิตขึ้นมา ย่อมมิใช่เศรษฐทรัพย์ แต่เป็นที่ดิน

ทุนกับโภคทรัพย์ (ต่างก็เป็นเศรษฐทรัพย์) แตกต่างกันแต่เพียงที่จุดประสงค์ว่าจะเอาไว้แลกเปลี่ยนกับผู้อื่นหรือไม่ หรือจะใช้เพื่อช่วยในการผลิตสิ่งของสำหรับเอาไปแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นหรือไม่ ซึ่งจุดประสงค์บางครั้งก็เปลี่ยนไปได้ ทำให้เศรษฐทรัพย์ชิ้นหนึ่งๆ นั้น บางทีก็เป็นโภคทรัพย์แล้วก็อาจกลายเป็นทุนได้

ขอถือโอกาสเพิ่มเติมไว้ในที่นี้ด้วยว่า “เศรษฐทรัพย์” หรือ “ทุน” นั้น ถือกันว่าเป็นรูปหนึ่งของ “แรงงาน” บางครั้งก็เรียกว่า “แรงงานสะสม” (Accumulated หรือ Stored-up Labour) เพราะสิ่งเหล่านี้ผลิตขึ้นมาด้วยแรงงานจากสิ่งซึ่งมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ การที่สสาร หรือพลังงานตามธรรมชาติได้เปลี่ยนรูปแบบหรือสถานที่กลายมาเป็นเศรษฐทรัพย์ได้นั้นก็ด้วยการใช้แรงงานของมนุษย์

อีกประการหนึ่งก็คือ เศรษฐทรัพย์ทั้งหลายย่อมมีแนวโน้มอยู่เป็นนิตย์ที่จะเสื่อมสภาพกลับคืนเป็น“ที่ดิน” ดังเดิม ชั่วแต่ว่าจะช้าหรือเร็วเท่านั้น “สรรพสิ่งทั้งหลายมาจากดิน และย่อมจะกลับไปสู่ดิน กลายเป็นดินดังเดิม !”

4. ความร่วมมือในการผลิตและการแบ่งงาน

ก. <u>ลักษณะและประโยชน์</u>

ความร่วมมือในการผลิตของมนุษย์ คือ การรวมพลังกันเพื่อจุดประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เป็นไปตามกฎมูลฐานที่ว่า “มนุษย์ย่อมหาทางบำบัดความต้องการของตนโดยใช้ความพยายามแต่น้อยที่สุด”

ความร่วมมือแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การรวมความพยายามเข้าด้วยกัน เช่น ของใหญ่หนักก็ช่วยกันยกหลายๆ คน
2) การแยกความพยายามออกเป็นหลายอย่าง หรือการแบ่งงาน (Division of Labour หรือ Division of Work) เช่น กลุ่มหนึ่งปลูกข้าว กลุ่มหนึ่งทอผ้า กลุ่มหนึ่งขุดถ่านหิน กลุ่มหนึ่งพิมพ์หนังสือ และยังแยกย่อยออกไปได้อีก เช่น ในการพิมพ์หนังสือ คนหนึ่งก็พิมพ์ คนหนึ่งพิสูจน์อักษร คนหนึ่งตัดกระดาษ อีกคนหนึ่งเย็บเล่ม เป็นต้น

การแบ่งงานทำให้เกิดอารยธรรม และวิทยาการเจริญก้าวหน้า เพราะทำให้แต่ละคนแต่ละอาชีพสามารถมุ่งความสนใจไปที่จุดเดียว และเรียนรู้หรือฝึกหัดจนเกิดความรู้ความชำนาญเฉพาะอย่างขึ้น (Specialization) ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตขึ้นอย่างมหาศาล ลองคิดดูก็ได้ว่าถ้าแต่ละคนต้องผลิตสิ่งที่ตนต้องการเองทั้งหมด เช่น ต้องปลูกข้าวเอง หุงข้าวเอง หาฟืน ผ่าฟืน ติดไฟ ปลูกฝ้าย ทอผ้า เย็บผ้า ทำเข็มเย็บผ้า หาไม้ สร้างบ้าน ฯลฯ ด้วยตนเองทั้งสิ้น ประสิทธิภาพในการผลิตจะต่ำแค่ไหนและมนุษย์เราจะยากแค้นเพียงใด คงจะพอเดากันได้

การแบ่งงานช่วยให้การผลิตดีขึ้นดังนี้

1) ประหยัดเวลาและแรงงาน
2) ใช้ประโยชน์จากความสามารถที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและแต่ละท้องถิ่น
3) ทำให้แต่ละคนเกิดความชำนาญ หรือ ทักษะ (Skill)
4) ทำให้ความรู้เกิดสะสมกันมากขึ้น
5) ทำให้หน่วยผลิตแต่ละหน่วยสามารถผลิตของแต่ละอย่างเป็นจำนวนมากๆ ได้ (เพราะผลิตสำหรับผู้อื่นด้วย) ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง
6) ทำให้เกิดการค้นคิดประดิษฐ์ และใช้เครื่องจักรกล ซึ่งเหมาะสำหรับการผลิตจำนวนมาก (Large-scale หรือ Mass Production)

ในประวัติศาสตร์ เมื่อมีการคิดเงินตราขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องวัดหรือเปรียบเทียบมูลค่า และเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เขาก็ถือกันว่าเป็นความก้าวหน้าครั้งยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ เพราะได้ช่วยทำให้การแลกเปลี่ยนสะดวกสบายขึ้น เป็นแบบแลกเปลี่ยนโดยอาศัยเงินตรา (Pecuniary Exchange)

ไม่ต้องใช้วิธีการ Barter คือเอาสิ่งของแลกเปลี่ยนกับสิ่งของโดยตรงอีกต่อไป ซึ่งลำบากในการนำพาหาคนต้องการตรงกันไม่ได้ หรือแลกกันไม่ได้พอดีเต็มหน่วย การร่วมกันทำงานก็ไม่ต้องใช้วิธีเอาผลผลิตมาแบ่งส่วนกันอีกต่อไป แต่คนที่รวยหน่อยก็รับผลผลิตเอาไว้สำหรับนำไปจำหน่ายต่อ โดยจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้ร่วมงานอื่นๆ เป็นเงินตรา หรือถ้าไม่รวยมากนักก็ต้องใช้วิธีจำหน่ายก่อน เมื่อได้เงินแล้วจึงเอามาแบ่งให้แก่ผู้ร่วมงาน

ในสังคมในระบบเศรษฐกิจแบบแลกเปลี่ยน (Exchange Economy) เช่นในปัจจุบัน บุคคลแต่ละคนจะเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค หรือเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย เป็นทั้งผู้จ้างและผู้รับจ้าง ในตลาดซึ่งดูยืดยาวไม่รู้จบ ความต้องการของผู้หนึ่งโดยมีสิ่งตอบแทนจะไปทำให้อีกผู้หนึ่งยินดีผลิตสิ่งที่บุคคลแรกต้องการนั้นเสมือนหนึ่งว่าเขาได้ผลิตสิ่งนั้นขึ้นด้วยมือของเขาเองทีเดียว (ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องติดต่อกันโดยตรง แต่อาจแลกเปลี่ยนผ่านผู้อื่นอีกหลายต่อหลายทอด) ทุกคนต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันเช่นนี้

เมื่อมีเงินตราเป็นสื่อกลาง การแลกเปลี่ยนก็สะดวกสบายขึ้น ความร่วมมือในการผลิต หรือการแบ่งงานกันทำก็เป็นไปได้ดียิ่งขึ้น ทำให้การผลิตดีขึ้นด้วยเหตุผล 6 ประการที่กล่าวแล้ว อารยธรรมของมนุษย์จึงสูงส่งยิ่งขึ้น

แต่ข้อเสียของความร่วมมือในการผลิต หรือการแบ่งงานกันทำก็มี คือ ทำให้มนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ความอยู่ดีกินดีของผู้หนึ่งต้องขึ้นอยู่กับผู้อื่นด้วย เปรียบเสมือนอวัยวะอันสลับซับซ้อนของร่างกายมนุษย์ ซึ่งถือกันว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ ต่างก็แบ่งกันทำหน้าที่ต่างๆ อันจำเป็นแก่การดำรงอยู่ของชีวิต (ซึ่งเป็นลักษณะที่ผิดไปจากสัตว์ชั้นต่ำ หรือสัตว์เซลล์เดียว) หากอวัยวะหนึ่งอวัยวะใดเกิดเจ็บป่วยทำหน้าที่ขาดตกบกพร่อง อวัยวะอื่นๆ ก็จะพลอยกระทบกระเทือนไปด้วยทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม เราคงไม่ต้องการให้สังคมมนุษย์หวนกลับไปเป็นแบบสังคมคนป่า เช่นเดียวกับที่ไม่อยากให้ตัวเราเองกลับกลายเป็นสัตว์ชั้นต่ำ

ข. <u>การแข่งขันคือความร่วมมือ</u>

การแข่งขันกันในที่นี้ ผมหมายถึงเฉพาะในทางสุจริต ไม่ใช่ในทางการใช้เล่ห์เหลี่ยมทุจริต ในระบบเสรีวิสาหกิจ (Free Enterprise) นั้นการสอดแทรกของรัฐบาลจะต้องไม่เป็นไปเพื่อให้คนกลุ่มหนึ่งได้เปรียบหรือเกิดอภิสิทธิ์ขึ้นเหนือกลุ่มอื่นๆ แต่จะต้องกระทำไปเพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาค เพื่อขจัดอำนาจผูกขาดและการใช้เล่ห์เหลี่ยมทุจริตต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้การแข่งขันเป็นไปโดยเสรียิ่งขึ้น เปรียบเสมือนการแข่งขันกีฬาจะต้องมีกรรมการ แต่ไม่ใช่กรรมการลงแข่งเสียเอง หรือคอยเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

มีคนจำนวนไม่น้อยที่มักจะตีความหมายว่าเสรีนิยมหรือเสรีวิสาหกิจหรือทุนนิยมนั้นคือระบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา ซึ่งก่อให้เกิดการขูดรีด ขอให้ทำความเข้าใจว่ามิใช่เช่นนั้น เพราะเสรีภาพของแต่ละบุคคลจะมีอยู่ได้ก็โดยต้องถูกจำกัดด้วยเสรีภาพอันเท่าเทียมกันของผู้อื่น ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่น คนโตจะแย่งขนมจากเด็กไปไม่ได้ เป็นต้น มิฉะนั้นเสรีภาพก็จะมิใช่เป็นเสรีภาพของราษฎรส่วนรวม แต่กลายเป็นอำนาจป่าเถื่อนเฉพาะของกลุ่มผู้มีอิทธิพลเท่านั้น

จึงเห็นได้ว่าจำเป็นจะต้องมีกฎหมายและมาตรการต่างๆ
เพื่อควบคุมจำกัดมิให้มีการกดขี่รังแกกันขึ้นได้เพื่อประกันเสรีภาพอันเท่าเทียมกันนี้
รวมทั้งเสรีภาพอันเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจโดยการป้องการรวมหัวผูกขาดการใช้อภิสิทธิ์
แต่ก็จะต้องระมัดระวังให้กฎหมายและมาตรการดังกล่าวอยู่ในขอบเขตที่จะไม่กลายเป็นเครื่องบั่นทอนเสรีภาพของเอกชน และทำให้รัฐเกิดอำนาจกดขี่ขึ้นได้

การหวังกำไรไม่ใช่เรื่องชั่วช้า แต่เป็นธรรมดาของมนุษย์ และเป็นสิ่งกระตุ้นเป็นแรงจูงใจให้เกิดการลงทุนลงแรงประกอบกิจการต่างๆ อันเป็นผลดีแก่ประชาชนทั่วไป

การแข่งขันกันในทางธุรกิจ ย่อมมีความมุ่งหมายเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด แต่ในเมื่อมีผู้อื่นร่วมแข่งขันด้วยอย่างเสรี วิธีเดียวที่จะให้ได้กำไรสูงสุด ก็คือพยายามเสนอสินค้า หรือบริการที่ดีที่สุด แต่ราคาต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ มิฉะนั้นก็จะไม่มีใครมาซื้อสินค้า หรือใช้บริการของตน

การแข่งขันกันเช่นนี้ย่อมทำให้ผู้ประกอบธุรกิจไม่อาจหยุดนิ่งได้ จำต้องค้นคว้าหาวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้การผลิต หรือการบริการของตนมีประสิทธิภาพสูงสุด นั่นคือ ต้นทุนการผลิต (Cost of Procuction) ต่ำสุด แต่ได้ผลผลิต หรือบริการที่ดีที่สุด ทั้งนี้เพื่อจะขายให้ได้ในราคาต่ำที่สุดในเมื่อคุณภาพและปริมาณเท่ากัน เขาจึงเรียกกันว่าการแข่งขันคือชีวิตของการค้าหรือการประกอบอาชีพต่างๆ (Competition is the life of trade.)

เมื่อการแข่งขันเป็นไปเพื่อเสนอสินค้าหรือบริการที่ดีที่สุดในราคาต่ำที่สุดเช่นนี้ เราจึงเรียกได้เต็มปากว่า การแข่งขัน คือ ความร่วมมือ ทำไมหรือ? ก็เพราะทุกคนย่อมต้องการของดี ราคาถูก อันเป็นไปตามหลักมูลฐานที่ว่า มนุษย์ย่อมหาทางบำบัดความต้องการของตนโดยใช้ความพยายามแต่น้อยที่สุด

การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้ดีขึ้น เช่น การใช้เครื่องจักรกล การผลิตเป็นจำนวนมาก (Mass Production) นับเป็นการแข่งขันแบบร่วมมือตามนี้ ถึงแม้จะมีผลร้าย คือ ผู้ที่ทำงานอย่างเดียวกันแต่เดิมในขนาดเล็กแบบอุตสาหกรรมในครอบครัว (Household System หรือ Domestic หรือ Family Industry) จะต้องล้มเลิกกิจการไปเพราะขายแข่งสู้ไม่ได้ กลายเป็นคนว่างงาน แต่ก็จะสามารถดำรงชีพอยู่ได้ และหางานทำใหม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐมีการประกันการว่างงาน (ซึ่งไม่ควรจำกัดเฉพาะงานที่ผู้หนึ่งรับจ้างอีกผู้หนึ่ง) และมีการฝึกอบรมอาชีพใหม่ให้

ความก้าวหน้าในการผลิตเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องที่ว่านายทุนขูดรีดกรรมกร
แต่เป็นสิ่งที่จะนำผลดีมาสู่ส่วนรวม ซึ่งในความก้าวหน้าทั้งหลายนั้น
มนุษย์ส่วนรวมจะต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่อยู่เสมอ
ผู้ที่ปรับตนเองได้ยากก็เป็นธรรมดาที่จะต้องเดือดร้อนมากกว่าคนอื่น แต่รัฐก็ควรช่วยเหลือบ้าง

อย่างไรก็ตาม เมื่อเราได้พิจารณาต่อไปในเรื่องกฎว่าด้วยวิภาคกรรม ซึ่งเป็นกฎธรรมชาติ และผลแห่งกฎนี้แล้ว ท่านก็จะได้ทราบว่า
อะไรที่เป็นมูลฐานซึ่งมาทำให้ความก้าวหน้าในการผลิตกลายเป็นผลร้ายต่อผู้ใช้
แรงงาน และต่อไปอีกเราก็จะทราบได้ว่า ควรแก้ไขอย่างไร

ค. <u>การปรับแต่งตามธรรมชาติ</u>

ความต้องการเป็นตัวบงการให้เกิดการผลิต แต่ละคนๆ
ต่างก็เป็นตัวอิทธิพลที่กำหนดการผลิตสินค้าและบริการของส่วนรวมโดยความต้องการของตน
นั่นคือธุรกิจหรืออุตสาหกรรมใดก็ตาม หากมีน้อยเกินไปไม่พอกับความต้องการ
สินค้าหรือบริการจากธุรกิจหรืออุตสาหกรรมนั้นย่อมขายได้ในราคาสูง ทำให้ผลกำไรมีมาก

ซึ่งก็จะเป็นเครื่องดึงดูดให้มีผู้อื่นเข้ามาร่วมตั้งธุรกิจหรืออุตสาหกรรมแบบเดียวกันมากขึ้น จนกว่าผลกำไรหรือผลตอบแทนจะลดลง เหลือเท่ากับระดับของธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่นๆ ทั่วไป เมื่อคิดเทียบส่วนกับการลงทุนลงแรง

ในทำนองเดียวกัน ธุรกิจหรืออุตสาหกรรมใดมีมากเกินความต้องการ ซึ่งทำให้ต้องแย่งกันขายสินค้าหรือบริการในราคาต่ำ ได้ผลตอบแทนต่ำ ก็จะทำให้ผู้ประกอบธุรกิจหรืออุตสาหกรรมนั้นบางส่วนต้องเลิกล้ม และหันไปประกอบอาชีพอื่นที่จะให้ผลตอบแทนดีกว่า

นี่เป็นการปรับแต่งตามธรรมชาติ ซึ่งจะมีผลทำให้ผลตอบแทนต่อการลงทุนลงแรงทุกประเภทมีความเท่าเทียมกัน และทำให้การผลิตประเภทต่างๆ กันได้ส่วนกันเมื่อเทียบกับความต้องการของมนุษย์ ถึงแม้จะเกิดความขาดแคลนหรือความล้นเหลือขึ้นในสินค้าหรือบริการใดก็จะเป็นเพียงชั่วคราว แล้วการปรับแต่งตามธรรมชาติก็จะทำให้ภาวะสมดุลกลับคืนมาใหม่ โดยปกติแล้วการปรับแต่งนี้จะมีอยู่เสมอ และค่อยเป็นค่อยไปทีละเล็กละน้อย ไม่ใช่จะรุนแรงฮวบฮาบถึงกับเป็นอันตรายมากมายอะไร เว้นแต่จะเกิดเหตุการณ์พิเศษผิดปกติขึ้น

การที่ค่าแรงในอาชีพต่างๆ มากน้อยผิดกันไปนั้น ไม่ใช่เพราะว่ากฎนี้ใช้ไม่ได้ แต่เป็นเพราะปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นนโยบายการศึกษา หรือนโยบายการกำลังคนของรัฐบาล ความแตกต่างกันของคนในเรื่องความสามารถและความชำนาญหรือฝีมือ ความสะดวกสบายหรือความยากลำบากในการทำงาน การลงทุนลงแรงศึกษาเล่าเรียน อัตราการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือล้มเหลว ระยะสั้นยาวในการที่จะได้ทำงานนั้น ฯลฯ

การปรับแต่งตามธรรมชาตินี้จะเรียกว่าเป็นไปตามกฎอุปทานอุปสงค์ (Law of Supply and Demand) ก็ได้ กฎนี้กล่าวว่าราคาของสินค้าอันใดอันหนึ่งย่อมเปลี่ยนไปตามอุปสงค์ และเปลี่ยนตรงข้ามกับอุปทาน (แต่ไม่จำเป็นจะต้องเปลี่ยนในอัตราส่วนเดียวกัน ทั้งนี้แล้วแต่ความยืดหยุ่น หรือ Elasticity ของอุปสงค์และอุปทานสำหรับสินค้าชนิดนั้นๆ) ซึ่งก็หมายความว่าถ้ามีความต้องการ (อุปสงค์) มากสินค้านั้นก็จะมีราคาแพงขึ้น หรือถ้าสินค้านั้นมีปริมาณ (อุปทาน) มาก ราคาก็จะถูกลง

ถ้าเรามองกฎนี้ในมุมกลับ ก็จะได้ว่า เมื่อสินค้าชนิดหนึ่งมีราคาแพงขึ้น ความต้องการซื้อจะลดต่ำลงและจะมีผู้ต้องการขาย (หรือต้องการผลิตเพื่อขาย) มากขึ้น ซึ่งก็เป็นทำนองเดียวกับข้อความตอนต้นในหัวข้อนี้ อันจะทำให้ผลกำไรต่อการลงทุนลงแรงทุกประเภทมีความเท่าเทียมกัน และทำให้การผลิตประเภทต่างๆ กันได้ส่วนสมดุลย์กับความต้องการของมนุษย์ อีกชื่อหนึ่งที่จะเรียกได้ก็คือ ระบบหรือกลไกแห่งราคา (Price System หรือ Price Mechanism)

แอดัม สมิธ เรียกการปรับแต่งตามธรรมชาตินี้ว่า Economic Harmonies ท่านกล่าวว่าสังคมนั้นมีมือที่มองไม่เห็น (Invisible Hand) เป็นผู้ควบคุม ซึ่งจะทำให้เกิดสภาพความอยู่ดีกินดีแก่สังคม ถึงแม้แต่ละบุคคลจะแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองก็ตาม

ด้วยเหตุนี้ แอดัม สมิธ จึงสนันสนุนหลัก Laissez Faire หรือลัทธิไม่ให้รัฐสอดแทรก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการค้ากับต่างประเทศ หรือการดำเนินธุรกิจภายในประเทศเองก็ตาม

ถ้ามีการใช้อภิสิทธิ์ มีการผูกขาด หรือมีการสอดแทรกในทางที่ไม่ถูกต้องจากรัฐบาล การปรับแต่งตามธรรมชาติก็จะเสียไป

การที่คนเราเห็นว่าระบอบเสรีนิยม หรือเสรีวิสาหกิจ ซึ่งใช้ “ระบบราคา” เป็นเครื่องปรับแต่งการผลิตให้พอดีกับความต้องการบริโภคของมนุษย์นั้นล้มเหลว ใช้ไม่ได้ นับว่าเป็นความเข้าใจผิด ทั้งนี้เพราะที่เรียกว่าระบบเสรีวิสาหกิจนั้นหาได้เสรีจริงไม่ เช่นเจ้าหน้าที่รัฐบาลคอร์รัปชั่น ปล่อยหรือส่งเสริมให้เกิดอภิสิทธิ์ เกิดอำนาจผูกขาด และรัฐบาลเองได้เข้าดำเนิน “ระบบวางแผนส่วนกลาง” แบบคอมมิวนิสต์ด้วยอย่างมาก เช่นนโยบายการศึกษาที่ผิดพลาดและมีข้อจำกัดข้อควบคุมต่างๆ
ทำให้ที่นั่งศึกษาทั้งของรัฐและของราษฎร์ในสาขาวิชาต่างๆ มีมากน้อยผิดส่วนไปจากที่ควรจะเป็น และทำให้เกิดความไม่สมดุลย์ระหว่างอุปสงค์กับอุปทานของแรงงานในสาขาอาชีพต่างๆ
การควบคุมจำกัดเกี่ยวกับการฆ่าและขายหมูทำให้ชาวกรุงต้องกินหมูแพงแต่คนเลี้ยงหมูต้องขายหมูเป็นในราคาถูก การห้ามส่งปลาป่นออกนอก ทำให้ชาวประมงเดือดร้อนจนถึงกับประท้วงรัฐบาล การห้ามตั้งโรงสีข้าวขนาดเล็ก การเก็บค่าพรีเมี่ยมข้าวและการกำหนดโควต้า
และวิธีแบ่งโควต้าข้าวส่งออกล้วนแล้วแต่ส่งเสริมอำนาจผูกขาดและกดราคาขายข้าวเปลือกของชาวนาทั้งสิ้น การส่งเสริมให้ภาคเหนือปลูกกระเทียมโดยไม่ลืมหูลืมตาทำให้กระเทียมล้นตลาด ราคาตกชาวไร่เดือดร้อน การกระทำให้เกิดการผูกขาดค้าน้ำแข็งและเหล้ารวมทั้งการห้ามส่งข้ามจังหวัด
การตั้งกำแพงภาษีขาเข้าเพื่อคุ้มครองผู้ผลิตภายในเพียงไม่กี่ราย เช่น ผู้ผลิตกระดาษ ที่เคยเป็นมาแล้ว ผลเป็นอย่างไรก็เห็นกันอยู่ แล้วก็ยังมีการผูกขาดการส่งข้าวโพดและน้ำตาลออกนอก การค้าไม้ขีดไฟ ฯลฯ

เหล่านี้ไม่ใช่ผลร้ายจากระบบเสรีวิสาหกิจ
แต่จากรัฐวิสาหกิจหรือระบบวางแผนส่วนกลางซึ่งโดยปกติมักจะเฉื่อยชาและด้อยประสิทธิภาพ เต็มไปด้วยคอร์รัปชั่น เจ้าพนักงานทำตนเป็นเจ้านายประชาชน และกลายเป็นเครื่องมือหาอภิสิทธิ์ให้แก่บางกลุ่ม หรือให้อำนาจผูกขาดแก่พ่อค้าผู้มากเล่ห์

การจำกัดจำนวนผู้ส่งสินค้าออก เช่น ผู้ส่งข้าวโพดออก โดยประสงค์จะให้ขายได้ราคาดีไม่ไปตัดราคากันเองในต่างประเทศ
ย่อมจะทำให้เกิดสิ่งชั่วร้ายขึ้นควบคู่กันไปประการหนึ่ง นั่นคือ อำนาจผูกขาดโดยอัตโนมัติที่จะกดราคารับซื้อภายในประเทศด้วย
แล้วพ่อค้าย่อยก็จะต้องพากันไปไล่ลูกฆ้องกดราคาเอากับชาวไร่อีกต่อหนึ่ง
ทั้งเงินตราต่างประเทศที่ว่าได้เข้ามาเพิ่มขึ้นนั้นก็เข้ากระเป๋าพ่อค้า ไม่ใช่เข้ารัฐบาล ยกเว้นเฉพาะส่วนที่เป็นภาษี

พึงระลึกว่าการมอบภาระหน้าที่ให้รัฐบาลมากขึ้นทำให้รัฐบาลต้องมีหน่วยงานต่างๆ เพิ่มขึ้น รายจ่ายเพิ่มขึ้น ก็จะต้องเก็บภาษีจากประชาชนมากขึ้น พร้อมกันนั้นก็จะทำให้เกิดอำนาจกดขี่ของรัฐต่อประชาชนเพิ่มขึ้นด้วย

ธอมัส เจฟเฟอร์สัน ประธานาธิบดีคนที่ 3 ของสหรัฐฯ ผู้มีส่วนสำคัญในการร่างคำประกาศเอกราช 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 ได้กล่าวไว้ว่าการปกครองที่ดีที่สุด คือ การปกครองที่น้อยที่สุด[2]

เรื่องของการบังคับให้ผิดไปจากธรรมชาติ ทำให้เสียดุลการปรับแต่งตามธรรมชาตินั้น มีวิธีการต่างๆ รุนแรงมากน้อยกันไปตามลำดับดังนี้ (ไม่ว่าวิธีไหนย่อมถือได้ว่าทำให้เสียเสรีภาพของราษฎรทางเศรษฐกิจทั้งสิ้น)

1) การมีข้อห้ามต่างๆ เช่นห้ามผลิต ห้ามนำเข้าหรือส่งออก

2) การมีข้อจำกัดต่างๆ เช่น จำกัดโควต้าในการผลิต การนำเข้าหรือส่งออก การควบคุมราคา

3) การเก็บภาษีในอัตราที่แตกต่างกัน

4) การให้เงินอุดหนุน (Subsidy) แก่ธุรกิจบางอย่าง

5) การใช้ระเบียบแบบแผนและความล่าช้าในการดำเนินงานของทางราชการเป็นเครื่องถ่วง

เป็นเรื่องน่าแปลกที่ใครๆ ก็เรียกหาเสรีภาพ แต่กลับเห็นดีที่จะให้รัฐบาลเข้ามาสอดแทรกและบั่น

---

[2] Max Beloff, Thomas Jefferson and American Democracy (London: Macmillan & Co., Ltd., 1949), p.255. (เอกราช คือ Independence ส่วนอิสรภาพ คือ Autonomy ตามหนังสือความรู้ทางอักษรศาสตร์ ซึ่งราชบัณฑิตยสถานรวบรวมตีพิมพ์ พ.ศ. 2508)

ทอนเสรีภาพทางเศรษฐกิจทั้งของตนเอง และของเพื่อนร่วมชาติโดยเกินขอบเขตอันสมควร

ถ้าเราพยายามยกเลิกการบังคับการจำกัดด้วยวิธีต่างๆ

เหล่านี้ลงได้มากเท่าไรระบบเสรีวิสาหกิจของเราก็จะยิ่งมีความเสรีมากขึ้นแท้จริงขึ้นเพียงนั้น

และเราก็จะได้เห็นประสิทธิภาพและผลดีของพลังการปรับแต่งตามธรรมชาติ

แต่ยังมีสินค้าและบริการบางอย่างที่มีลักษณะผูกขาดอยู่ในตัวเอง

หรือซึ่งถ้าจะปล่อยให้แข่งขันโดยเสรีก็จะเกิดการแก่งแย่งทะเลาะวิวาท หรือไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น ไฟฟ้า และการเดินรถโดยสาร จึงจำเป็นจะต้องให้สัมปทานเฉพาะแก่บางบริษัท

กิจการเช่นนี้จะต้องให้รัฐบาลเป็นผู้ควบคุมเพื่อมิให้ประชาชนผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบเกินควร

อย่างไรก็ดีผลร้ายเหนือสิ่งอื่นใด

มีสาเหตุจากการที่รัฐยอมให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสิทธิของเอกชนในสิ่งที่มีตามธรรมชาติ

และในสิ่งที่เกิดจากสังคมส่วนรวม หรือคือในสิ่งที่มิได้เกิดจากการลงทุนลงแรงของ

เอกชนแต่ละคน แต่เป็นมูลฐานอันจะขาดเสียมิได้ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน นั่นคือ

ที่ดินและประโยชน์หรือมูลค่าของที่ดิน ซึ่งนี่เป็นจุดประสงค์หลักที่ผมได้เขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา

ง. ความร่วมมือระหว่างประเทศ

ความร่วมมือระหว่างประเทศในทางเศรษฐกิจก็คือส่วนหนึ่งของความร่วมมือในการผลิตหรือการแบ่งงานระหว่างบุคคลต่างๆ ดังได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง ซึ่งเป็นไปโดยอัตโนมัติ โดยสมัครใจ ไม่มีใครบังคับใคร พ่อค้าผู้สั่งสินค้าเข้าก็บังคับให้เราซื้อไม่ได้ ของสิ่งใดเราผลิตเองไม่ได้หรือถ้าผลิตเองแล้วจะต้องใช้ต้นทุนการผลิตสูง เราก็ใช้วิธีผลิตของอย่างอื่นที่เราสามารถทำได้ดี

มีต้นทุนการผลิตต่ำแล้วเอาไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่เราต้องการโดยใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน

นับว่าถูกต้องได้ประโยชน์ด้วยกันทั้ง 2 ฝ่ายตามทฤษฎีข้อได้เปรียบเชิงเทียบ (Comparative Advantage) ซึ่งท่านว่าเป็นสาเหตุให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ นับเป็นการช่วยเพิ่มพลังการผลิตของมนุษยชาติ เกิดผลดีแก่ทุกคน กล่าวคือ แต่ละคนมุ่งทำงานตามที่ตนถนัดและเป็นที่ต้องการของตลาด

เมื่อได้เงินตราเป็นผลตอบแทนก็นำไปหาซื้อสิ่งของหรือบริการที่ตนต้องการต่อไป

ดังนั้น เงินตราจึงมิใช่สิ่งที่รัฐบาลแจกให้แก่ราษฎรเปล่าๆ

แต่เป็นตัวแทนของผลผลิตของแต่ละบุคคล

ราษฎรจึงควรมีสิทธิเด็ดขาดในการใช้เงินตรานั้นเพื่อแลกเปลี่ยนกับผลผลิตของคนอื่นอย่างไรก็ได้

และโดยปกติอุปสงค์กับอุปทานของคนส่วนรวมจะมีการปรับแต่งทำให้เกิดความสมดุลย์กันขึ้นเอง ดังนั้นถ้าไม่ใช่ในยามคับขันรัฐบาลก็ไม่ควรเข้ามามีบทบาทบังคับโดยวิธีการภาษีว่าถ้าซื้อของอย่างนี้ไม่ต้องเสียค่าปรับ ถ้าซื้ออย่างโน้นต้องแบ่งเงินบำรุงรัฐมากๆ

ปัญหาในการค้าระหว่างประเทศคือ แต่ละประเทศใช้เงินตราแตกต่างกันไป ทำให้คนเกิดความรู้สึกกันขึ้นว่า ถ้าซื้อของต่างประเทศแล้วเงินตราจะรั่วไหลออกนอกประเทศ แต่การซื้อขายกันเองภายในประเทศก็เช่นเดียวกัน คือ ถ้าท่านซื้อของ เงินก็รั่วไหลออกจากตัวท่าน ถ้าชาวกรุงเทพฯ ซื้อของจากเชียงใหม่ เงินตราก็รั่วไหลจากกรุงเทพฯ ไปสู่เชียงใหม่ ทำไมแบบนี้เราจึงไม่กลัวว่าจังหวัดหนึ่งจะเสียเปรียบดุลการค้าแก่อีกจังหวัดหนึ่ง กลายเป็นลูกหนี้จังหวัดนั้นๆ ไปบ้าง ?

ถ้าเราเกรงสินค้าต่างประเทศจะหลั่งไหลเข้าท่วมเมืองไทย และทำให้คนไทยหมดทางทำมาหากิน เพราะแข่งขันสู้ต่างประเทศไม่ได้ คนชัยภูมิก็น่าจะเกรงว่าสินค้าจากขอนแก่นจะเข้าท่วมชัยภูมิ ทำให้คนชัยภูมิหมดทางทำมาหากิน เช่นเดียวกัน

ถ้าท่านคิดว่า “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ” ท่านก็ควรจะคิดว่า “ขอนแก่นทำ ขอนแก่นใช้ ขอนแก่นเจริญ” หรือถ้าจะให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นก็คือ “หมู่บ้านไหนทำ หมู่บ้านนั้นใช้ หมู่บ้านนั้นเจริญ” หรือ “คนไหนทำ คนนั้นใช้ คนนั้นเจริญ” แล้วก็ลองดูสิครับว่าความลำบากยากแค้นจะเข้าไปเยือนทุกหมู่บ้านทุกตัวคนไหม ?

อุตสาหกรรมที่จะตั้งในเมืองไทย หากไม่เหมาะที่เราจะดำเนินการเอง ก็หมายความว่าจะต้องใช้ต้นทุนการผลิตสูง สิ้นเปลืองสูญเสียทรัพยากรของประเทศมากหรือผลิตแล้วมีคุณภาพต่ำ นั่นก็คือจะได้แต่ของเลวราคาแพง จึงไม่เหมาะที่จะส่งเสริม

ส่วนอุตสาหกรรมซึ่งเหมาะต่อการส่งเสริมก็ย่อมจะทำให้ได้ของดีราคาถูกอยู่แล้ว จึงสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ดี ไม่จำเป็นจะต้องคุ้มครองยกเว้นในระยะเกิดใหม่ ซึ่งอาจมีความจำเป็น แต่วิธีคุ้มครองมิใช่จะมีเพียงวิธีตั้งกำแพงภาษีขาเข้าแต่อย่างเดียว เรายังอาจใช้วิธีให้รัฐจ่ายเงินอุดหนุนก็ได้

ที่น่าประหลาดก็คือ สินค้าซึ่งทำทีท่าว่าแก่งกล้าสามารถจะส่งออกไปขายต่างประเทศได้แล้ว ก็ยังขอให้ตั้งกำแพงภาษีขาเข้าเพื่อคุ้มครองเสียอีก เช่น เหล็กเส้น (จากข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรีของสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี ประจำเดือน พฤษภาคม 2514 หน้า 9 และบทนำและหน้า 14 ของสยามรัฐประจำ 7 มีนาคม 2518) และกระดาษพิมพ์เขียน (ตามข่าวสยามรัฐประจำ 29 พฤศจิกายน 2518) อนึ่งโปรดอย่าใช้วิธีอ้างว่าสินค้านั้นๆ ไทยผลิตได้มากแล้วจึงห้ามสั่งเข้าหรือเพิ่มภาษีขาเข้า เพราะวิธีนี้จะทำให้เกิดสภาพผูกขาดขึ้น

การอ้างว่าถูกต่างประเทศทุ่มตลาดจึงเรียกร้องให้รัฐบาลควบคุมการนำเข้าหรือเพิ่มภาษีขาเข้าก็เหมือนกัน ขอให้เราพิจารณาดูว่าถ้ามีการทุ่มตลาดจริงจนอุตสาหกรรมไทยชนิดเดียวกันนั้นวอดวายไปแล้ว ผู้ที่ยอมขาดทุนทุ่มตลาดจะได้ประโยชน์อะไรในเมื่อเขายังจะต้องแข่งขันกับบริษัทอื่นๆ ทั้งจากประเทศเดียวกันและจากประเทศอื่นๆ อีกต่อไป (ข้อยกเว้นในเรื่องนี้ก็คือการทุ่มตลาดด้วยความมุ่งหมายทางการเมืองจากต่างประเทศ)

ผมยังมีอีกคำถามหนึ่ง คือเมืองไทยนี้ค่าแรงก็ถูก วัตถุดิบที่ผลิตขึ้นภายในประเทศก็มีราคาต่ำ ต้นทุนการผลิตจึงน่าจะต่ำกว่าต่างประเทศ แต่ทำไมจึงกลัวการแข่งขันจากต่างประเทศเสียจริง ?

ผมเชื่อว่านักลงทุนในเมืองไทยมีความสามารถไม่แพ้ในต่างประเทศ
แม้บางครั้งจะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศบ้าง
ก็คงจะไม่กี่คนและคงจะไม่สิ้นเปลืองมากไปกว่าที่ต่างประเทศเขาต้องเสียกันเลย

เพราะฉะนั้น การเรียกร้องให้ควบคุมการสั่งเข้าหรือตั้งกำแพงภาษีขาเข้าโดยอ้างว่าเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายใน จึงน่าจะเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของนายทุนมากกว่า

"ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ" นั้นถูกต้องครับ คือ นายธนเดชทำ นายประชาต้องใช้ แล้วนายธนเดชก็เจริญ แต่นายประชาชาวไทยทั่วไปแย่ลงๆ

เหตุผลสนับสนุนการกีดกันสินค้าต่างประเทศที่สำคัญข้อหนึ่ง ก็คือ "เราจะต้องพึ่งตัวเองได้ในยามสงคราม" แต่นโยบายนี้ก็มีมานานแล้ว ยังไม่ปรากฏว่าจะได้ผลขึ้นมาอย่างไร แม้แต่อาวุธยุทธภัณฑ์ เรือรบ เครื่องบิน รถถัง ก็ยังต้องจัดหาจากต่างประเทศ ซ้ำนโยบายกีดกันเช่นนี้ยังก่อให้เกิดการตอบโต้ด้วยมาตรการทางเศรษฐกิจ หรือความตึงเครียดระหว่างประเทศ ซึ่งก็คือชนวนสงครามดังที่ Cordell Hull อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาเคยกล่าว "ถ้าสินค้าไม่ผ่านแดน กองทัพจะผ่าน"[3]
ขอให้พิจารณาด้วยว่าทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยเอื้ออำนวยให้เราสามารถมีอุตสาหกรรมหนักได้อย่างไหนเพียงใด? เพราะอุตสาหกรรมหนักนับว่าจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพึ่งตัวเองในยามสงคราม ไม่ว่าจะด้านการทหารหรือเศรษฐกิจของประชาชน แม้แต่น้ำมันเชื้อเพลิง เราก็คงจะต้องพึ่งต่างประเทศต่อไปอีกนาน ทั้งสินค้าต่างประเทศที่ถูกกีดกันเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศก็เห็นมีอยู่มากที่ไม่จำเป็นต่อการครองชีพในยามสงครามหรือเกี่ยวข้องกับอาวุธยุทโธปกรณ์

ขอให้คิดในมุมกลับดูบ้างว่าถ้าเราเก็บภาษีขาเข้าจากสินค้าฟุ่มเฟือยสูงๆ มันจะมิกลายเป็นว่าเราส่งเสริมอุตสาหกรรมผลิตสิ่งฟุ่มเฟือยในประเทศไทยไปหรือ ? แทนที่จะเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่จะทำให้เราพึ่ง

---

[3] Graham Hart, Land Rent Revenue in Lieu of Taxes (Perth: Henry George League of Western Australia, 1971), p.9.

ตัวเองได้ในยามสงคราม

ถ้าเราใช้นโยบายการค้าเสรี
ผมก็เชื่อว่าความพึ่งตัวเองได้ของประเทศจะเกิดมีมากกว่าที่จะใช้ลัทธิคุ้มครอง

ถ้าประเทศ ก. กีดกันสินค้าจากประเทศ ข. นั่นก็คือการทำลายความร่วมมือระหว่างประเทศซึ่งทำให้ประเทศ ข. เสียประโยชน์ไป 1 ส่วน แต่ถ้าประเทศ ข. ตอบโต้ด้วยการกีดกันสินค้าจากประเทศ ก. ด้วย ประเทศ ข. จะกลับเสียประโยชน์เป็น 2 ส่วน คือ เสียประโยชน์มากขึ้น ไม่ใช่น้อยลง และประเทศ ก. เองก็เสียประโยชน์จากความร่วมมือในการผลิตระหว่างประเทศนี้เช่นเดียวกัน

น่าเสียดายที่ความพยายามของบรรดาประเทศต่างๆ ที่จะทำลายข้อจำกัดต่างๆ ในการค้าระหว่างประเทศ ดังเช่นข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT = General Agreement on Tariffs and Trade) ไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก

เราคิดค้นหาวิธีการขนส่งที่ไม่สิ้นเปลือง เช่น เรือเดินสมุทรขนาดใหญ่ การขนส่งด้วยระบบ Container เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้าขายแลกเปลี่ยน เพื่อให้ราษฎรได้ซื้อของในราคาถูก แต่แล้วเราก็กีดกั้นการขนส่งนั้นไม่ให้สะดวก และให้ราษฎรต้องซื้อของแพง

ทีนี้ก็มาถึงเรื่องดุลการค้า

ก่อนอื่นขอให้ทราบว่า ดุลการค้า และดุลการชำระเงินคืออะไร

ดุลการค้า (Balance of Trade) คือ ผลต่างระหว่างมูลค่าสินค้าออกกับมูลค่าสินค้าเข้า

ดุลการชำระเงิน (Balance of Payments) คือ ผลต่างระหว่างรายรับกับรายจ่าย (ซึ่งรายรับรายจ่ายนี้นอกจากมูลค่าสินค้าแล้ว ก็ยังมีมูลค่าบริการ เช่น ค่าระวาง ค่าประกันภัย และค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เป็นต้น แล้วก็ยังมีมูลค่าทองคำเข้าออก การให้เงินช่วยเหลือ การกู้ยืม การชำระคืนเงินต้น และดอกเบี้ย ฯลฯ)

เรื่องดุลการค้าที่เราวิตกกันนั้น ผมอยากจะกล่าวว่ารัฐบาลเป็นผู้ทำให้ขาดดุล (ไม่ใช่ประชาชน) โดยการกู้เงินจากต่างประเทศมาลงทุนพัฒนา และให้ชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศไทย (ผมไม่ได้หมายความว่าการกระทำเช่นนี้ไม่ดี แต่ต้องการชี้สาเหตุของการขาดดุลการค้า) สำหรับเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศนั้นถึงแม้จะทำให้ดุลการชำระเงินของเราดีขึ้น แต่ก็ทำให้ดุลการค้าเสียเปรียบมากขึ้นทำนองเดียวกับเงินกู้จากต่างประเทศซึ่งกำลังจะอธิบายต่อไป เมื่อนายทุนชาวต่างประเทศสั่งสินค้าจำพวกทุน หรือเครื่องจักรกลเข้ามา ดุลการค้าย่อมเสียเปรียบไป ส่วนการที่รัฐบาลกู้เงินต่างประเทศมาพัฒนาก็ต้องซื้อสินค้าจำนวนหนึ่งจากต่างประเทศเช่นเดียวกัน เงินกู้อีกส่วนหนึ่งสมมุติว่ารัฐบาลใช้ซื้อของหรือจ้างคนทำงานภายในประเทศโดยใช้เงินไทย รัฐบาล (ธนาคารแห่งประเทศไทย) ก็ต้องพิมพ์หรือจ่ายเงินไทยออกมากขึ้น โดยเอาเงินตราต่างประเทศที่กู้มานั้นเป็นทุนสำรองหนุนหลัง

เมื่อเป็นเช่นนี้ ในส่วนเอกชนก็มีเงินทองจับจ่ายใช้สอยมากขึ้นกว่าปกติ สมมุติว่าด้านเอกชน (คิดเป็นส่วนรวมทั้งประเทศ แต่แยกกับรัฐบาล) รักษาดุลหรือเงินของเขาไว้ให้เท่าเดิมเหมือนก่อนที่จะได้เงินจากรัฐบาล นั่นก็คือ ส่วนที่ได้เพิ่มมาจากรัฐบาลจะต้องจับจ่ายออกไป จะจ่ายไปที่ไหน ? ก็ซื้อของจากต่างประเทศชิกรับ โดยเอาเงินไทยที่ได้จากรัฐบาลไปขอแลกเป็นเงินตราต่างประเทศ (ถ้าเอกชนเอาเงินส่วนที่ได้เพิ่มจากรัฐบาลมาซื้อของจากคนไทยด้วยกัน ดุลการค้าของเอกชนเป็นส่วนรวมจะไม่คงเดิม แต่จะเกินดุลเท่ากับส่วนที่รัฐบาลกู้มาจากต่างประเทศเพื่อใช้ภายในประเทศ)

ดังนั้น ทั้งๆ ที่ดุลการค้าของเอกชนทั้งประเทศรวมกันคงที่ ผลขั้นสุดท้ายก็จะออกมาว่าทั้งประเทศ (รัฐบาลและประชาชนรวมกัน) ต้องเสียเปรียบดุลการค้ากับต่างประเทศนั่นเอง

ขอให้ท่านคิดเองก็แล้วกันว่าทำไมคนไทยจึงมีเงินมาใช้จ่ายซื้อของจากต่างประเทศให้ชาติไทยต้องเสียดุลการค้าอยู่ได้ตลอดมา ?

แต่ก็ดูจะมีผู้คิดกันแต่เพียงว่าการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศเป็นเพราะคนไทยฟุ่มเฟือยนิยมสินค้าต่างประเทศ โดยหาได้คิดไม่ว่าเป็นเพราะรัฐบาลกู้เงินจากต่างประเทศ ซึ่งทำให้เกิดผลดังที่ได้อธิบายมา (จริงอยู่

การขาดดุลการค้าส่วนหนึ่งมาจากประชาชนด้วยในด้านการซื้อของผ่อนส่งจากต่างประเทศ แต่ผมก็เห็นว่าไม่น่าวิตก เพราะผู้จะซื้อสินค้าผ่อนส่งก็ต้องประมาณกำลังของตนในการผ่อนส่งแล้ว)

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลคงจะได้คิดรอบคอบแล้วว่าการลงทุนพัฒนาประเทศนั้นจะกู้เงินจากภายในประเทศเองอย่างเดียวไม่พอ จึงจำใจต้องกู้จากต่างประเทศในส่วนที่ขาดไปนั้น นี่เป็นเพราะพลังเศรษฐกิจของประเทศเราเป็นส่วนรวมยังต่ำอยู่

แต่เมื่อคิดรอบคอบแล้วว่า ควรกู้เงินจากต่างประเทศก็จะต้องยอมรับสภาพการขาดดุลการค้าและควรจะพอใจถ้าระดับการขาดดุลนั้นใกล้เคียงกับจำนวนเงินที่กู้จากต่างประเทศบวกกับเงินช่วยเหลือและจำนวนที่อนุญาตให้ชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุน

ถ้ารัฐบาลกู้เงินเฉพาะจากคนไทยในประเทศด้วยกันเองแล้วยังขาดดุลการค้า นี่แหละครับน่าวิตก เพราะธรรมดาเมื่อประชาชนให้รัฐบาลกู้ไป ประชาชนก็จะมีเงินจับจ่ายใช้สอยได้น้อยลง อันหมายถึงว่าจะมีรายจ่ายน้อยกว่ารายรับ หรือคือดุลการค้าส่วนตัวเกินดุล ซึ่งน่าจะเป็นการถ่วงกันกับการขาดดุลการค้าของทางด้านรัฐบาลอยู่ในตัว

ความจริงยังมีดุลการบริการอีกอย่างหนึ่งซึ่งตามตัวเลขของธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น ในระยะ 10 ปี 2509-2518 เราได้เปรียบมาตลอดปีละ 4 พัน - 8 พันล้านบาท แต่เรื่องที่เราได้เปรียบเช่นนี้เราไม่พูดถึง กลับไปเน้นไปซ้ำแต่เรื่องที่เราเสียเปรียบ (คือดุลการค้า) ไม่ทราบว่าเพราะอะไรกัน

แต่ตัวเลขดุลการค้า ดุลการบริการ และดุลการชำระเงินของรัฐบาลนั้นก็อย่าเชื่อนักว่าจะถูกต้องเพราะยังมีการลักลอบค้าของเถื่อนของหนีภาษี ซึ่งรวมทั้งข้าวสาร น้ำตาล ฝิ่น เฮโรอีน ทองคำ เพชร พลอย และลักลอบส่งเงินตรากันอีกเท่าไรก็ไม่รู้ ทั้งการแจ้งราคาสินค้าเข้าออกที่เป็นเท็จก็มี

ถึงกระนั้นก็ขอเรียนให้อุ่นใจว่าดุลการชำระเงินของไทย(ตามสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย) โดยเฉลี่ยในระยะ 10 ปี 2509-2519 นับว่าเกินดุลเป็นผลให้เงินสำรองระหว่างประเทศสุทธิของเราเพิ่มจาก 863.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อสิ้นปี 09 เป็น 1,484.4 ล้าน เมื่อสิ้นปี 19

ในตอนท้ายๆ ของบทที่ 7 ผมจะกล่าวเพิ่มเติมอีกเกี่ยวกับเรื่องดุลการค้า และโปรดดูเรื่องภาษีขาเข้าทำลายสินค้าออกในบทที่ 5 ข้อ 4 ด้วย

อีกประการหนึ่ง คุณเชื่อหรือไม่ครับว่าประเทศที่เจริญและมีเงินตราแข็ง (ซึ่งประเทศอื่นๆยอมรับนับถือเงินตราเหล่านั้น)ล้วนแล้วแต่มีดุลการชำระเงินติดลบ กล่าวคือเป็นลูกหนี้ประเทศอื่นๆ นั่นคือประเทศอื่นๆ มีเงินตราของประเทศเหล่านี้อยู่เป็นทุนสำรอง ถ้าประเทศที่เจริญเหล่านี้ไม่ยอมเสียเปรียบดุลการชำระเงิน ประเทศต่างๆ ก็คงจะวุ่นวายกันพิลึก เพราะไม่รู้ว่าจะเอาเงินตราของชาติใดมาเป็นทุนสำรองดี